

Δραστηριότητες Σχολικής Ρουτίνας για αρχάριους Ρομά- πρόσφυγες μαθητές

Η σχολική ρουτίνα είναι ιδιαίτερα σημαντική για τους μαθητές των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (παιδιά με ρόμικη προέλευση, προσφύγων,...), εφόσον η ζωή τους περιβάλλεται από μεταβαλλόμενες, δύσκολες ή και τραυματικές συνθήκες . Είναι η σύνδεσή τους με την «κανονικότητα» του σχολείου ή γενικώς την «κανονικότητα» που κάποτε βίωσαν και γενικότερα τον «ισχυρό» εγγραμματισμό. Όπως επισημαίνεται από τη Χατζηχρήστου (2017:17), η δημιουργία και διατήρηση ρουτινών αποτελεί σημαντικό παράγοντα στη μαθησιακή προσαρμογή για τα παιδιά προσφύγων και μπορούν να αφορούν απλές ρουτίνες και τακτικές επεξηγήσεις και υπενθυμίσεις για βασικά στοιχεία της εκπαιδευτικής διαδικασίας, όπως «κάθομαι στο θρανίο», «βγάζω από την τσάντα», «σηκώνω χέρι», «δεν μιλώ», «ζωγραφίζω», «τραγουδώ», «διάλειμμα», κ.ά ή να περιέχουν το σύνολο των κεντρικών δραστηριοτήτων που περιλαμβάνει η εκπαιδευτική διαδικασία μέσα στη σχολική μέρα (βλ. δομή μαθήματος).

Για την κατανόηση της ρουτίνας, από μαθητές με τους οποίους δεν υπάρχει λεκτική γλώσσα επικοινωνίας, βοηθάει πολύ να επαναλαμβάνουμε με εικόνες, παντομίμα και λόγια τι επιτρέπεται την ώρα του μαθήματος, τι κάνουμε στο διάλειμμα, τους κανόνες της τάξης, ενώ αξιοποιούμε τις λέξεις που φέρνουν μαζί τους ή έχουν έντονη επικαιρότητα, π.χ. καπέλο, γάντια, ομπρέλα, σκουφί, λεωφορείο, πορτοκάλι, μήλο, κ.λπ. και τις εντάσσουμε σε παιχνίδια, όπως παντομίμα και μαντέματα.

Τόσο για τα παιδιά με ρόμικη προέλευση, όσο και για τα παιδιά προσφύγων, ξεκινούμε με στοιχεία από το αναλυτικό πρόγραμμα του νηπιαγωγείου, λόγω της ανύπαρκτης συνήθως πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι ασκήσεις ψυχοκινητικότητας είναι πολύ σημαντικές, ενώ είναι αυτές που μπορούν να εξηγηθούν μη λεκτικά¹.

Κάνουμε χρήση περισσότερων από μια διόδους μετάδοσης των πληροφοριών: ακουστική, οπτική, απτική, κινητική (πολυαισθητηριακή προσέγγιση) στοχεύοντας σε όλες τις νοημοσύνες και διερευνούμε συνεχώς αν οι μαθητές καταλαβαίνουν τις οδηγίες για μια άσκηση, ή την ερώτηση που πρέπει να απαντήσουν.

---

¹ Βλ. Rieu,C. & Kerouedan, M.F (1986). Από την κίνηση στη γραφή. Αθήνα: Καστούμη, ΑΠΣ και ΔΕΠΣ για το Νηπιαγωγείο.

Δεν ξεχνάμε στο σχεδιασμό της δομής του μαθήματος να συμπεριλάβουμε παιχνίδια αποσυμπίεσης με πολυαισθητηριακή μορφή, τραγούδια, ήχους, πινέλα, πλαστελίνες, ζωγραφική, όργανα γυμναστικής, βίντεο κ.λπ.

Επίσης, λόγω των συχνών απουσιών ή της διαρκούς εναλλαγής ή των δύσκολων συνθηκών των μαθητών προσέχουμε ώστε να:

- Δημιουργούμε όμορφες καρτέλες με τις λέξεις που χρησιμοποιούμε ολικά : είμαι, Για σας, καλημέρα, πως σε λένε, με λένε, από πού είσαι;, είμαι από,, κ.λπ. και έχουμε την «αλφαβήτα» σε σημείο που να την βλέπουν οι μαθητές με αντιστοίχιση εικόνας ή σχήματος με κεφαλαία και πεζά. Το ίδιο ισχύει για τον καιρό, τις μέρες της εβδομάδας, τους αριθμούς, το ημερολόγιο σχολικής ζωής με τους μήνες και τις αργίες (βλ. διαπολιτισμικό ημερολόγιο από ΚΕΔΑ).
- Δημιουργούμε γωνιά με τις εκφράσεις και τις λέξεις των συναισθημάτων. Όπως επισημαίνεται από τη Χατζηχρήστου (2017:18), ιδιαίτερα για τα παιδιά προσφύγων, οι δράσεις για τη ψυχοκοινωνική προσαρμογή αφορούν την ενθάρρυνση για την έκφραση συναισθημάτων, την αναγνώριση και αποδοχή (των δυσάρεστων συναισθημάτων) (βλ. παράρτημα με φωτογραφικό υλικό από τμήματα ΖΕΠ). Η επικοινωνία των συναισθημάτων των μαθητών μπορούν να λειτουργήσουν ανακουφιστικά, ενώ μπορεί να γίνει επίσης κατανοητό η ύπαρξη παρόμοιων συναισθημάτων στους υπόλοιπους συμμαθητές και τους εκπαιδευτικούς. Επιπλέον, είναι κοινός τόπος πλέον για τα προγράμματα ανάπτυξης της συναισθηματικής και κοινωνικής νοημοσύνης, η αναγνώριση και έκφραση των συναισθημάτων.
- Φτιάχνουμε γωνιά ξεκούρασης, αν έχουμε χώρο. Οι μαθητές μας δεν γνωρίζουμε αν κοιμούνται κανονικά. Πολλές φορές τους βλέπουμε να νυστάζουν και να θέλουν ξεκούραση. Λίγα βιβλία για μικρά παιδιά με μεγάλα γράμματα και εικονογράφηση, παζλ, πινέλα και τέμπερες, χαλάκι και μαξιλαράκια μπορούν να βοηθήσουν.
- Παρέχουμε περισσότερο χρόνο για την ολοκλήρωση μιας δραστηριότητας
- Επαναλαμβάνουμε και κυριαρχούμε στο λόγο!

- Ξεκινάμε από το εδώ και τώρα²: το σχολείο, η τάξη, η καρέκλα, ο πίνακας, κ.λπ. Σημειώνουμε τα άρθρα και φτιάχνουμε με διακριτά χρώματα κατηγορίες.
- Χρησιμοποιούμε εκπλήξεις με αντικείμενα... π.χ. από ένα καπέλο βγαίνουν τα γράμματα ή οι μαθητές βγάζουν γράμματα και εικόνες και προσπαθούν να τα ταιριάξουν! Ή να πούνε πράγματα που ξεκινούν από αυτά.
- Δημιουργούμε τραγούδια αν μπορούμε με τις καινούριες λέξεις. Αξιοποιούμε ρυθμούς από γνωστά μας τραγούδια. (Γεια σας 2, Β.Δ. μάθημα 23).
- Δίνουμε δραστηριότητες για την λεπτή κινητικότητα γιατί υπάρχει δυσκολία σε όλα τα παιδιά, έστω και απλή ζωγραφική, αλλά να έχει συνάφεια με το μάθημά μας.
- Δημιουργούμε γωνιά στην οποία βάζουμε με τάξη τις εργασίες ή τις ζωγραφιές τους, με τίτλο από πάνω. Όταν τις αλλάζουμε, τους τις δίνουμε να τις φυλάξουν στο φάκελό τους.
- Ζητάμε από το σχολείο φάκελο για κάθε μαθητή ώστε να φυλάγονται οι εργασίες τους. Συνήθως δεν θέλουν να τις πάρουν μαζί τους γιατί δεν έχουν χώρο να τις φυλάξουν και φοβούνται την καταστροφή τους από τα μικρότερα κυρίως αδέρφια τους.
- Αξιοποιούμε το Portfolio ως πλαίσιο αναφοράς της πορείας των μαθητών.
- Προσέχουμε την αισθητική του χώρου μας. Να είναι χαρούμενη η τάξη, τα θρανία να είναι σε διάταξη πι, μετωπική, ομάδων, ώστε να μας ακούν και να μας βλέπουν όλοι, και να βλέπουν στον πίνακα, να υπάρχει ποικίλο εκπαιδευτικό και φωτογραφικό υλικό στους τοίχους.
- Αναγνωρίζουμε τις δυνατότητές τους εκτός από τις αδυναμίες τους στο πλαίσιο της θετικής ψυχολογίας.
- Αξιοποιούμε τις δυνατότητές τους στοχεύοντας στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησής τους καθώς και στο να αποτελέσουν βάση για τον μαθησιακό μας σχεδιασμό

---

² «Το εδώ και τώρα» των μαθητών, λειτουργεί ως δίχτυ προστασίας, ιδιαίτερα για τα παιδιά προσφύγων, για τα οποία δεν γνωρίζουμε τις εμπειρίες και τα τραύματά τους και καλό θα ήταν να αφήσουμε να εδραιωθεί σχέση εμπιστοσύνης. Με το σκεπτικό αυτό, δεν ρωτάμε την πρώτη περίοδο για θέματα τα οποία μπορεί να πυροδοτήσουν εκρήξεις θλίψης και θυμού όπως «πατρίδα», «σπίτι», «πόλεμος», «θάλασσα», «βάρκα», κ.ά.

- Χρησιμοποιούμε έπαινο και θετική επανατροφοδότηση όχι μόνο για την καλή επίδοση, αλλά και για τη δημιουργία κινήτρων ως προς τη μαθησιακή εμπλοκή στην τάξη και την προσπάθεια (Πολυχρόνη 2011, Μαριδάκη – Κασσωτάκη, 2012)
- Βρίσκουμε τρόπους να επικοινωνούμε τακτικά με τους γονείς.